

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРАКТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

PHILOLOGY

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРАКТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ**

Студентський науковий вісник

Рівне – 2019

УДК 81'243

А 43

Актуальні проблеми сучасної іноземної філології: Студентський науковий вісник. – Рівне: РДГУ, 2019. – 202 с.

Редакційна колегія:

Михальчук Н.О., доктор психологічних наук, завідувач кафедри практики англійської мови, РДГУ;

Воробйова І.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, РДГУ.

Рецензент:

Воробйова Л.М., кандидат філологічних наук, професор кафедри теорії та історії світової літератури РДГУ.

Упорядник випуску:

Воробйова І.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики англійської мови, РДГУ.

Розглянуто й затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови РДГУ (протокол № 4 від 11.04.2019).

Затверджено та рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 25.04.2019 р.)

(с) РДГУ, 2019

**ДУАЛІСТИЧНА ПРИРОДА ДРАМАТИЧНОГО ТЕКСТУ: ТРУДНОЩІ
ПЕРЕКЛАДУ (НА ПРИКЛАДІ ТРАГІКОМЕДІЇ ТОМА СТОППАРДА «РОЗЕНКРАНЦ
ТА ГІЛЬДЕНСТЕРН МЕРТВІ»)**

Однією з важливих функцій перекладу є пізнавальна. Пізнання нової культури відбувається, зокрема, завдяки її привнесенню в цільову культуру через художні твори.

Метою статті є висвітлення проблематики відтворення драматичних текстів, що до сьогодні залишається одним із найменш вивчених аспектів перекладознавства.

Унікальність художнього перекладу полягає в тому, що оригінал може бути перекладений безліч разів і кожен наступний переклад відрізнятиметься від попереднього. Оцінювання адекватності, образно-художньої та мовно естетичної цінності перекладу має відбуватися не спонтанно, а за визначеними, теоретично обґрунтованими критеріями та методиками. Їх засади продуктивно розроблені у перекладознавчих працях М.Зерова, Р.Зорівчак, В.Коптілова, М.Новикової, М.Рильського, О.Фінкеля, О.Чередниченка. Однак перекладацька практика свідчить про те, що застосування однотипних підходів до аналізу перекладу творів різних жанрів є не завжди виправданим. І, зокрема, це стосується творів драматургічного жанру.

Питання теорії та критики перекладу драматичних творів сьогодні активно осмислюється в зарубіжному перекладознавстві: С.Аалтонен, С.Баснет, Е.Ніколареа, П.Паві тощо. Натомість, в Україні школа драматичного перекладу поки що перебуває на стадії становлення. Найпродуктивніший внесок у розвиток вітчизняної теорії і методики перекладу для театру належить таким дослідникам, як Н.Бідненко, В.Грицютенко, В.Мізецька та Т.Некряч.

Сьогодні в українському перекладознавстві, на жаль, не існує цілісної теорії перекладу драматичних творів, яка б обґрунтовувала специфіку драматичного перекладу, зумовлену дуалістичною природою драми.

І досі проблемою залишається те, як саме правильно перекладати драматичний твір – орієнтація на постановку (у центрі уваги – сценічність) чи на сам текст (у центрі уваги – читабельність), що загалом зумовлює певну поляризацію думок. Німецька дослідниця Б.Шульц, яка проводить чітку межу між перекладом драми, призначеним для подальшого друку і читання («translation for page»), та перекладом драматургічного тексту з метою подальшої постановки («translation for stage»). Перший орієнтується на найточніше відтворення тексту оригіналу і збереження його мовно-літературних особливостей, другий – на пристосованість перекладу до умов сцени. У цьому і полягає подвійна природа драматургічного тексту [5].

С. Баснет першою серед перекладознавців визначила, що перекладач драматичних творів має зважати на два додаткові критерії, не актуальні при перекладі прози та поезії. Це 1) сценічність та 2) функція перекладу як окремого тексту. Другий критерій є похідним від першого, оскільки функція театрального тексту передбачає існування написаного тексту, який є складником постановки. З'ясовуючи наскільки широко застосовується поняття сценічності в перекладі театральних творів, С. Баснет умотивовує його важливість для театрального перекладу. З одного боку, поняття сценічності передбачає різницю між написаним текстом та фізичним аспектом постановки. З іншого боку, воно акцентує, що текстові властиві такі риси, які дозволяють його поставити: закодовані жестові вказівки. З цього випливає, що розуміння сценічності як передумови для перекладу спонукає перекладачів до чіткого вичленування сценічних структур і наступного їх перекладу цільовою мовою, навіть якщо при цьому можуть виникнути значні лінгвістичні та стилістичні зсуви. В цьому й полягає відмінність від перекладу інших типів текстів [4].

Кардинальна зміна позицій С.Баснет призвела до того, що в 90-х роках ХХ ст. визначилися два протилежні підходи до перекладу драматичних творів: один з наголосом на сценічність, а другий – на читабельність. Прихильником першого підходу є П.Паві, який стверджує, що переклад для сцени виходить за рамки міжмовного перекладу драматичного твору. Дослідник вважає, що справжній переклад відбувається на сцені. Для нього перекладений текст завжди складається частково з вихідного та частково з цільового тексту та цільової культури, бо будь-який перехід залучає різні виміри (аспекти) вихідного тексту, адаптованого до цільової мови та культури.

Найновіші дослідження в галузі перекладознавства загалом і теорії перекладу драматичних творів зокрема представлені в працях С.Аалтонен. Авторка переконана, що тексти не мають фіксованих прочитань, кожне нове прочитання створює новий текст. Стратегії, які використовують перекладачі для пристосування іноземного тексту до цільової системи, С.Аалтонен називає «аккультуризацією» та «нейтралізацією». У театральній системі рівень аккультуризації (щоб текст був прийнятий, як належне) є вищим, ніж в літературі. Дослідниця пояснює це так: якщо текст вважати одним зі складників театральної вистави, тоді уникнути аккультуризації в перекладі не можливо. С.Аалтонен здійснює розмежування драми як літератури та драми як театрального тексту. Не всі драматичні твори є театральними текстами. Написані драматичні тексти можуть функціонувати поза театальною системою. Театральні тексти дослідниця порівнює з «айсбергом», надводну частину якого формує сам текст. Під водою знаходиться: 1) відмінність між театром і драмою; 2) поліфонія; 3) соціальний контекст (аккультуризація) [3].

Аккультуризація стає третім підходом у теорії перекладу драматичних творів після читабельності та сценічності, в якому працюють сучасні зарубіжні перекладознавці.

Відомий український перекладач Г.Кочур наголошував на тому, що, незважаючи на необхідність двох варіантів перекладу драматичного твору (текст для читання і сценічна редакція), навряд чи варто спрощувати переклад, ставити його на шлях спрощеного переказу [2, 154]. Перекладач вважає, що, безумовно, може існувати два переклади драми: академічний переклад із коментарями для повільного читання, розрахований на постановників, і театральний полегшений, розрахований на більш легке сприйняття. Другий варіант перекладу драми, з чим погоджується Г.Кочур, неминуче веде до викривлення художніх особливостей першотвору.

Незважаючи на розмаїття думок та підходів до перекладу драматичних творів, більшість перекладознавців одностайні в твердженні, що текст перекладу повинен сприйматись реципієнтами як естетична цілісність. Тобто основним завданням перекладача є забезпечити адекватність перекладу та «влиття» тексту перекладу в абсолютно нове культурне середовище. Переклад не повинен виглядати чимось чужим, з одного боку, але й досить детально передавати зміст твору, закладений автором, з іншого.

Саме тому, доцільно згадати, що таке перекладацькі трансформації. Адже вони є основним засобом досягнення адекватності перекладу. Перекладацькі трансформації являють собою особливий вид перетворень – міжмовні перетворення. Вони характеризуються перебудовою вихідного тексту, або заміною його елементів задля досягнення перекладацької адекватності та еквівалентності. Питанням класифікації перекладацьких трансформацій займалися різні дослідники: Л.Латишев, Я.Рецкер, Л.Бархударов, О.Швейцер, Ж.Дарбельне і Ж.-П.Віне, А.Фітерман, Т.Левицька та ін. Проте, і сьогодні не існує єдиної класифікації перекладацьких трансформацій. Це пояснюється тим, що трансформації можуть сполучатися одна з одною, приймаючи вигляд складних комплексних трансформацій. Між різними типами трансформацій немає глухої стіни, одні й ті ж трансформації можуть іноді являти собою спірний випадок, їх можна віднести до різних типів.

В контексті нашого дослідження, найбільш придатною ми вважаємо класифікацію перекладацьких трансформацій, запропоновану Л.С.Бархударовим. Він розрізняє такі види трансформацій:

- перестановка;
- заміна;

- додавання;
- опущення.

Перестановка – це зміна розташування мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу.

Другий вид перекладацьких трансформацій – заміни. Це найбільш поширений і різноманітний вид перекладацьких трансформацій. У процесі перекладу заміни можуть піддаватися форми слів, частини мови, члени речення. Тобто існують граматичні та лексичні заміни. Л.Бархударов виділяє лексичні заміни (конкретизація, генералізація). Конкретизація - це заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більш широким значенням словом або словосполученням мови перекладу з вузьким значенням. Генералізація – явище, зворотне конкретизації - заміна одиниці мови оригіналу, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням.

Наступний вид перекладацьких трансформацій – додавання. Причиною, що викликає необхідність додавань в тексті перекладу є «формальна невираженість» семантичних компонентів словосполучення в мові оригіналу.

Наступний вид перекладацьких трансформацій, який виділяє Л.Бархударов, – опущення. При перекладі опущенням піддаються найчастіше слова, що є семантично надмірними, тобто які виражають значення, які можуть бути вилучені з тексту [1, 191-229].

Для висвітлення практичної сторони питання перекладацьких трансформацій, ми обрали п'єсу Тома Стоппарда «Розенкранц та Гільденстерн мертві» («Rosencrantz and Guildenstern are dead»). Ми порівняли текст оригіналу та текст перекладу Максима Стріхи. Тож перейдемо, власне, до порівняння.

Для зручності сприйняття ми оформили приклади у вигляді таблиці:

Текст оригіналу	Текст перекладу	Коментар
<i>GUIL: ... Well, it was a even chance... if my calculations are correct.</i>	<i>Гіль: ... Гаразд, мусило ж випасти й непарне число ... Якщо моє припущення правильне.</i>	Перекладач використовує лексичну заміну для кращого розуміння змісту твору читачем. Спостерігаємо, також, і граматичну трансформацію
<i>GUIL: Don't be absurd.</i>	<i>Гіль: Не кажіть дурниць!</i>	Використана заміна, більш милозвучна для українського читача.
<i>GUIL: A new record? Is that as far as you prepared to go? ROS: Well...</i>	<i>Гіль: новий рекорд? І це – все, що вам спадає на думку? Роз: А що, власне?</i>	Спостерігаємо лексичну заміну та додавання.
<i>GUIL (approaches him - quieter): And if you'd lost? If they'd come down against you, eighty -five times, one after another, just like that? ROS (dumbly): Eighty-five in a row? Tails?</i>	<i>Гіль (наближаючись до нього, вже спокійніше): А коли б ви програли? Коли б усе йшло проти вас, вісімдесят п'ять разів поспіль, один за одним, як тепер? Роз (тупо): Коли б вісімдесят п'ять разів поспіль випала решка?</i>	Через невираженість семантичних компонентів словосполучення в мові оригіналу, перекладач вдається до трансформації – додавання.
<i>GUIL (retiring): ... This is not the first time we spun coins! ROS: Oh no - we've been spinning coins for as long as I remember.</i>	<i>Гіль (розпружуючись): ... Ми ж граємо не вперше! Роз: Звісно ж, не вперше, - скільки пам'ятаю, стільки ми це й робимо.</i>	Спостерігаємо низку трансформацій: лексичну заміну (а саме – генералізацію), перестановку та опущення.
<i>GUIL: Are you happy?</i>	<i>Гіль: Ви щасливі?</i>	Перекладач застосовує

<p>ROS: What? GUIL: Content? At ease? ROS: I suppose so.</p>	<p>Роз: Що? Гіль: Задоволені? Роз: Гадаю – так.</p>	<p>трансформацію опущення, щоб вилучити з тексту слова, що є надмірними.</p>
<p>GUIL: I have no desires. None. (He stops pacing dead.) There was a messenger... that's right. We were sent for. (He wheels at ROS and raps out.) Sylogism the second: one: probability is a factor which operates within natural forces. Two, probability is not operating as a factor. Three, we are now within un-, sub- or supernatural forces. Discuss. (ROS is suitably startled - Acidly.) Not too heatedly.</p>	<p>Гіль: Я не маю бажань. Жодних. (Зупиняється наче вкопаний). Був посланець... здається, що так. По нас послали. (Повертається до Роза й різко вимовляє.) Другий силогізм: перше – ймовірність це чинник, що діє в сфері сил природи. Друге – ймовірність не діє як чинник. Висновок – ми під владою не-, понад-, або протиприродних сил. Обговоримо. (Роз здригається. Гіль уципливо.) Але не гарячкуймо.</p>	<p>Перекладач використав: перестановку, численні додавання, граматичні та лексичні заміни.</p>
<p>ROS (cutting his fingernails): Another curious scientific phenomenon is the fact that the fingernails grow after death, as does the beard.</p>	<p>Роз (гризучи нігті): А ось іще одне цікаве явище: нігті ростуть і після смерті, як і борода.</p>	<p>Спостерігаємо опущення слів та словосполучень.</p>
<p>GUIL (tensed up by this rambling): Do you remember the first thing that happen today? ROS (promptly): I woke up, I suppose. (Triggered.) Oh - I've got it now - that man, a foreigner, he woke us up</p>	<p>Гіль (знервований цією балаканиною): Ви пам'ятаєте, що трапалося сьогодні з самого початку? Роз (замислено): Напевно я прокинувся. (Збуджуючись). Стривайте, згадав – той чоловік, чужинець – він нас розбудив.</p>	<p>Перекладач вдається до перестановки.</p>
<p>ROS: We were sent for. GUIL: Yes. ROS: That's why we're here. (He looks round, seems doubtful, then the explanation.) Travelling</p>	<p>Роз: По нас послали. Гіль: Так. Роз: Через це ми тут. (Він озиряється, на обличчі його відбивається розгубленість, а тоді пояснює.) Ми мандруємо.</p>	<p>Перекладацька трансформація – додавання (такий варіант перекладу більш звичний для українського читача).</p>
<p>PLAYER: ... Perfect! A lucky thing we came along. ROS: For us?</p>	<p>Актор: ... Чудово! Як добре, що ми на вас натрапили. Роз: Для кого добре? Для нас?</p>	<p>Перекладацька трансформація – додавання.</p>
<p>PLAYER: ... They are two sides of the same coin, or, let us say, being as there are so many of us, the same side of two coins.</p>	<p>Актор: ... Це два боки однієї монети. Чи один бік – двох, бо ж нас тут так багато.</p>	<p>Використано трансформації опущення та перестановки.</p>
<p>PLAYER: ... Otherwise, for a jingle of coin we can do you a selection of gory romances, full of fine cadence and corpses, pirated from Italian ...</p>	<p>Актор: ... Але так чи інакше, а за дзвінку монету можемо показати вам набір страхотливих історій, героїв та трунів, поцуплених в</p>	<p>Спостерігаємо заміни (як лексичні, так і граматичні)</p>

	<i>італійців...</i>	
<i>PLAYER: It costs little to watch, and little more if you happen to get caught up in the action, if that's your taste and times being what they are.</i>	<i>Актор: Побачити все можна задешево, трошки дорожче коштуватиме, якщо ви самі схочете взяти участь в дії, - якщо, звісно, вам таке до смаку, й час такий, як він є.</i>	Перекладач вдався до перестановки та заміни.
<i>ROS: And how much?</i> <i>PLAYER: To take part?</i> <i>ROS: To watch.</i> <i>PLAYER: Watch what?</i> <i>ROS: A private performance.</i>	<i>Роз: І скільки?</i> <i>Актор: Узяти участь?</i> <i>Роз: Подивитися.</i> <i>Актор: Подивися що?</i> <i>Роз: Виставу для вузького кола.</i>	Використано експлікацію, або ж описовий переклад. (за класифікацією В.Комісарова).

Отже, як бачимо, переклад драматичного тексту вимагає від перекладача більшої майстерності, уваги та того самого «мовного чуття», аніж переклад прозового твору. Перекладачеві потрібно враховувати такі критерії як «читабельність» тексту перекладу, з одного боку, та «сценічність» – з іншого.

Таким чином, дослідження драматичних перекладів і з'ясування їх специфіки є необхідним і актуальним для сучасного перекладознавства як в теоретичному, так і в практичному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С.Бархударов. – М.:Международные отношения, 1975. – 240 с.
2. Кочур Г. Ліцензія на переклад лібрето опери Бізе «Ловці перлів» / Г.Кочур // Література та переклад. К.: Смолоскип, 2008. Т. 1, с.154-156.
3. Aaltonen S. Targeting in drama translation [Electronica resource]. – URL: <https://www.scribd.com/document/338571315/RETRANSLATION-IN-THE-FINNISH-THEATRE>.
4. Bassnett S. Where are we in Translation Studies? / S.Bassnett, A.Lefevere // Constructing Cultures. Essays on Literary Translation / [eds. S. Bassnet and A. Lefevere]. – Clevedon: Multilingual Matters, 1998 – 143 p.
5. Schultze B. Highways, byways, and blind alleys in translating drama: historical and systematic aspects of a cultural technique / B.Schultze // Translating Literatures, translating cultures. New vistas and approaches in Literary Studies. Edited by K. Mueller-Vollmer and Michael Irmscher. – Berlin, 1998.

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент Воробйова І.А.

ЗМІСТ

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА ТА ГРАМАТИЧНА СИСТЕМИ МОВИ І МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕНЬ	4
Желуденко М.О., Коваленко М.С.....	4
Кондратюк Д.Г.	5
Лаптева А.В.....	7
Anna Prykhodko.....	10
Стецюк О.М.....	14
Христин І.В.	17
Хром'як М.М.	19
Шевченко І.С.	23
Яблонська О.В.	27
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ	31
Горбенко К.С.	31
Liudmyla Diakovska	33
Дудкіна Н.В.....	35
Кононова В.С.....	40
Кривко Ю.А.	42
Кривоносова М.І.....	47
Кривоносова Т.І.....	49
Лазаренко В.С.....	51
Ніколенко К.В.....	53
Петрікеєва О.	55
Плоскіна К.О.....	58
Yana Riabokon.....	61
Цинтарюк А.А.	63
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА	66
Зузак І.Ю.	66
Фуштор В.І.....	69
НОВІТНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	75
Vira Bohdan	75
Alla Velykodna, Olena Nazarenko.....	78
Веремчук М.О.....	83
Гапонюк О.А., Терещенко Т.В.....	85
Голота А.В.	87
Anastasiia Horenchuk	90
Olha Dyshchakovska.....	92
Iryna Yezerska.....	95

Olena Yerzhykevych	97
Iryna Zaiets	103
Anastasiia Ihnatieva	108
Yulia Kolibek	112
Hanna Kononchuk	115
Svitlana Kudliak	119
Kateryna Kuzmych	124
Лаврик В.В.	128
Myroslava Liashkevych	133
Anastasiia Mazurova	138
Olesia Mazurok	141
Viktoriiia Markovska	145
Iryna Mudryk	146
Ivanna Nedbailo	151
Olha Pavlosiuk	154
Iryna Pavliuk	158
Valeriiia Parfeniuk	162
Nataliia Pylnieva	164
Поліщук А.І., Терещенко Т.В.	167
Посільський Д.В.	170
Khrystyna Prytula	175
Середюк Л.А., Зуй Ю.В.	179
Yuliia Storozhynska	181
Сьомик І.М., Терещенко Т.В.	183
Тимощук М.В.	185
Ткачук Ю.С.	187
Фай Т.М.	190
Oksana Filipchuk	192
Ivanna Khomyshyn	194
Olha Tsiuman	195
Victoria Shymanska	196
ЗМІСТ	200

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Відповідальний за підготовку збірника до видання *Воробйова І.А.*

Комп'ютерна верстка *Воробйова І.А.*